

**URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH**

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel/Fax (0-32) 255-26-47, Tel. /Fax (0-32) 255-44-04
E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn. 15.03.2000 r.

RKT-500/04/99/JN

DECYZJA nr RKT-10 /2000

Na podstawie:

Art. 104 K.p.a. i art. 8 ust. 1, w związku z art.5 ust. 1 pkt 6, ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999 r. Nr 52, poz. 547), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek Wielobranżowego Przedsiębiorstwa S.C. TiC w Bukownie , ul. Nowa 9 przeciwko Będzińskiemu Zakładowi Elektroenergetycznemu S. A. w Będzinie, ul. Małobądzka 141 nakazuje się zaniechania stosowania przez Będziński Zakład Elektroenergetyczny S. A. praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii elektrycznej poprzez narzucanie uciążliwych warunków umowy z dnia 22 .06. 1998 r. przynoszących zakładowi, które te warunki narzucił nieuzasadnione korzyści w postaci nieekwiwalentnego partycypowania w kosztach wykonania urządzeń, które stały się następnie własnością tego Zakładu.

UZASADNIENIE

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach wpłynął wniosek Przedsiębiorstwa Wielobranżowego Spółka Cywilna TiC (zwanej dalej Spółką) o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie stosowania przez Będziński Zakład Elektroenergetyczny S. A. (zwany dalej Energetyką) praktyki monopolistycznej polegającej na narzucaniu uciążliwych warunków umowy z dnia. 22.06.1998r. W uzasadnieniu wniosku o wszczęcie postępowania administracyjnego Spółka podniosła, iż w związku z rozwojem zakładu produkcyjnego polegającego na konieczności wybudowania cegielni w Ogrodzieńcu, co zwiększyło zapotrzebowanie na energię elektryczną, zwróciła się do Energetyki o wydanie ogólnych technicznych warunków przyłączenia obiektu. Zgodnie z pkt.13 warunków ogólnych i technicznych wydanych Spółce, było wykonanie przez nią określonych urządzeń elektroenergetycznych z własnych środków i następnie nieodpłatne przekazanie ich na majątek Energetyki (Karta Nr 11 akt sprawy). W celu realizacji tego warunku strony podpisały w dniu 22.06.1998r. umowę Nr ZD/DG/UP/MP/9/98/GRR7 w sprawie odpłatnego przekazania na rzecz Energetyki kabli zasilających ŚN i rozdzielni ŚN stacji transformatorowej 15/0,4 kV zasilającej cegielnię oraz bezpłatnego użyczenia pomieszczeń i terenu. (karta nr 10). Za zrealizowane przez Spółkę urządzenia i przekazanie ich na majątek zakładu, Energetyka zobowiązała się wypłacić Spółce kwotę (...) zł. Zdaniem Spółki, kwota (...) zł nie pozostaje w żadnym związku z wartością zrealizowanej inwestycji na kwotę (...) zł. Formalne przejęcie urządzeń przez Energetykę miało miejsce w dniu 30.06.1998 r. na podstawie protokołów PT nr 85 i 86 przekazania środków trwałych. (karta nr 4 akt sprawy). W dalszej części uzasadnienia przedmiotowego wniosku Spółka poinformowała, że otrzymała od Energetyki druk oświadczenia na podstawie którego /na swój wniosek/ miała dokonać nieodpłatnego przekazania wybudowanych urządzeń i że nie będzie wnosić z tego tytułu żadnych roszczeń wobec zakładu. (karta nr 2). Spółka odmówiła podpisania oświadczenia o tej treści, i jednocześnie poinformowała Energetykę, że przekazanie może nastąpić wyłącznie za odpłatnością w cenie odpowiadającej wartości środków trwałych. Spółka podkreśliła, że zaakceptowanie przedłożonej umowy przez Energetykę miało charakter przymusowy,

sprzeczny ze swobodą umów wyrażoną w art. 353¹ K.c.. W ocenie Spółki Energetyka uzyskała jej kosztem nieuzasadnione korzyści, z tytułu przejścia majątku trwałego o wartości (...) zł.

Na podstawie powyżej opisanego stanu faktycznego Spółka uznała postępowanie Energetyki za przejaw niedozwolonej praktyki monopolistycznej określonej w art.5.ust.1.pkt.6 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

W uzupełnieniu wniosku, Spółka przekazała Urzędowi dodatkowe dokumenty w postaci kosztorysu sporządzonego przez rzeczoznawcę Pana Romana Ś. w celu ustalenia kosztów wykonania urządzeń energetycznych (karta 39-41), decyzji Burmistrza Miasta i Gminy Ogrodzieniec z dnia 21. 04. 1998 r. o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (karta 37) i decyzji z dn.1.06.1998.r o zatwierdzeniu projektu budowlanego stacji transformatorowo-rozdzielczej.

Urząd wszczął postępowanie administracyjne zgodnie z wnioskiem Spółki w sprawie nakazania zaniechania przez Energetykę praktyki monopolistycznej polegającej na narzuceniu uciążliwych warunków umowy z dn.22.06.1998r. przynoszących zakładowi, który te warunki narzucił nieuzasadnione korzyści, w postaci nieekwiwalentnego partycypowania w kosztach wykonania urządzeń, które stały się następnie własnością tego Zakładu, co może stanowić naruszenie art.5.ust. 1 pkt. 6 ustawy antymonopolowej.

Pismem z dnia 6.05.1999 r. Energetyka ustosunkowała się do zarzutów zawartych we wniosku oraz w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania administracyjnego (karta nr 45). Energetyka potwierdziła, iż Spółka wystąpiła do zakładu o wydanie warunków ogólnych i technicznych przyłączenia dla obiektu Cegielnia nr 1 w Ogrodzieńcu. Energetyka wyjaśniła dalej, że ustalone warunki przyłączenia zostały przez Spółkę przyjęte bez żadnych zastrzeżeń. Warunki te przewidywały nieodpłatne przekazanie wykonanej inwestycji na majątek zakładu. W dniu 22.06.1998r. strony zawarły umowę na podstawie której doszło do odpłatnego przekazania kabli zasilających i rozdzielni na rzecz zakładu. Energetyka poinformowała, iż zgodnie z par. 3 tej umowy zakład jako przejmujący urządzenia, zobowiązał się do wypłacenia Spółce określonej kwoty w wysokości (...) zł i zobowiązał się na własny koszt eksploatować, remontować, modernizować i usuwać awarie na tych urządzeniach. Zdaniem Energetyki strony warunki te przyjęły, a zawarta umowa była realizowana. Energetyka dalej wyjaśniła, że na podstawie protokołu z dn. 30. 06. 1998 r. strony dokonały odbioru technicznego, potwierdzając tym samym postanowienia wcześniej zawartej umowy.

Ponadto Energetyka podniosła, że warunkiem uznania określonego zachowania za przejaw praktyki monopolistycznej jest jego szeroko rozumiana bezprawność naruszająca obowiązujące przepisy. Natomiast w tej sprawie nie nastąpiło naruszenie przepisów art.5.ust.1 pkt.6 ustawy antymonopolowej, albowiem Spółce nie zostały narzucone żadne uciążliwe warunki umowy.

Na podstawie zgromadzonych w toku postępowania administracyjnego danych i informacji, Urząd ustalił następujący stan faktyczny:

Na wniosek Spółki z dnia 20.11.1997 r. Energetyka podała w dniu 4. 12. 1997 r. warunki ogólne i techniczne przyłączenia urządzeń energetycznych do wspólnej sieci dla Cegielni Nr 1 w Ogrodzieńcu. W pkt. 1. warunków określono rodzaj urządzeń koniecznych do wykonania w celu zasilania w/w obiekcie w energię elektryczną.(karta nr 11).

W pkt.13 warunków stwierdzono, że po zrealizowaniu inwestycji należy przekazać nieodpłatnie na majątek zakładu energetycznego wykonane urządzenia zgodnie z umową cywilnoprawną spisaną pomiędzy Energetyką a Odbiorcą.

Stosownie do treści pkt.19 warunków odstąpienie Inwestora od podpisania umowy będzie jednoznaczne z rezygnacją z warunków technicznych zasilania.

Z uwagi na narzucenie ogólnych warunków, co podnosiła Spółka we wniosku o wszczęcie postępowania, doszło do podpisania umowy cywilnoprawnej w dniu 22.06.1998 roku na

mocy której Spółka zobowiązała się przekazać na majątek Energetyki dwa odcinki linii kablowej mocy 20 kV o długości 2 x 158 m, oraz rozdzielnię średniego napięcia na podstawie protokołu PT w dniu odbioru technicznego tych urządzeń. (karta 10). W zamian za to, Energetyka zobowiązała się zapłacić Spółce za zrealizowaną inwestycję (...) zł. po przekazaniu na jej majątek urządzeń, i notarialnym podpisaniu umowy bezpłatnego użyczenia pomieszczeń i terenu oraz zapewnieniu służebności gruntowej wraz z możliwością naprawy kabli 20 kV.

Na podstawie przedłożonego przez Spółkę kosztorysu wykonanego przez rzeczoznawcę Pana Romana Światę z grudnia 1998 roku ustalającego koszty wykonania stacji transformatorowej, wartość całej inwestycji zrealizowanej przez Spółkę wyniosła (...) zł. (karty nr 39-41)

W oparciu o przekazane przez Energetykę protokoły z wyceny środków trwałych z dnia 08.07.1998r. (karty nr 88, 90), wartość rynkowa środków trwałych wyniosła (...) złotych.

Natomiast wartość początkowa środków trwałych według dowodów PT nr 85/98 i nr 86/98 wyniosła odpowiednio: (...) zł. (karty nr 89 i 91).

Zgodnie z par.6 1. rozporządzenia Ministra Finansów z dn.17.01.1997r.w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz. U. z 1997r. Nr 6 poz.35 z późn. zm.), za wartość początkową środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (.....), uważa się w razie nabycia w drodze spadku, darowizny lub w inny nieodpłatny sposób-wartość rynkową z dnia nabycia, chyba że umowa darowizny albo umowa o nieodpłatnym przekazaniu określa tę wartość w niższej wysokości (...)

W związku z powyższym, należy przyjąć że ostateczna wartość środków trwałych przekazanych nieodpłatnie Energetyce wyniosła ogółem (...) zł wg dowodów PT wystawionych przez Spółkę (karty nr 89, 90, 123).

Inwestycja wykonana przez Spółkę zlokalizowana jest w Ogrodzieńcu i położona jest na terenie o symbolu A 4 P, 05 L. Określenie przeznaczenia i ustalenie warunków zagospodarowania terenu nastąpiło w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu nr 7331/19/98 z dn.21.04.1998r. (karta nr 37) wydanej na wniosek Spółki stosownie do art. 2 ust.2 w związku z 41.ust.1. i ust. 2. pkt. 3. Ustawy z dn.7.07.1994. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn. Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz.139).

Dla terenu o symbolu A 4 P, 05 L położonego w Ogrodzieńcu nie został opracowany plan szczegółowy zagospodarowania terenu. (karta nr 77).

Wynika z tego, że przedmiotowa inwestycja wykonana kosztem Spółki nie była przewidywana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w kontekście art.7.ust. 4 Prawa energetycznego.

Tym niemniej zakres i warunki przedmiotowej inwestycji oraz zasady jej finansowania winna określać umowa stron.

Zdaniem Energetyki doszło pomiędzy stronami do zawarcia dobrowolnej i swobodnej umowy stosownie do art. 353 (1) k.c. Określone w umowie uczestnictwo zakładu w kwocie 1000 zł świadczy, iż nastąpiło odpłatne przekazanie urządzeń elektrycznych wybudowanych kosztem Spółki na majątek zakładu. (karta nr 64).

Energetyka ponadto stwierdziła, że Spółka poniosła rzeczywiste koszty przyłączenia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa energetycznego

W związku z tym, Urząd zwrócił się do Energetyki o obliczenie opłaty za przyłączenie Spółki do sieci zakładu w oparciu o zasady przewidziane w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21.10.1998 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U. z 1998r.Nr 135, poz.881), oraz rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 3.12.1998r.w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach.(Dz. U. z 1998r.Nr 153, poz. 1002).

Energetyka przy określonych założeniach takich jak: moc transformatorowa oraz moc zapotrzebowania Spółki na podstawie warunków technicznych zasilania, dokonała obliczenia kosztów przyłączenia dla obiektu Cegielni według obowiązującej taryfy opłat dla zakładu energetycznego w Będzinie i ustaliła, że: (karta nr 74)

1. część kosztów budowy w wysokości (...) zł poniosłaby Energetyka
2. koszty w wysokości (...) zł poniosłaby Spółka
3. Wyliczona opłata za rozwój sieci wyniosłaby (...) zł.

Energetyka podała (karta nr 94-95), iż opłata za przyłączenie obejmuje stawki opłat za budowę przyłącza, oraz stawki opłat za niezbędną do realizacji przyłączenia rozbudowę sieci (rozwój). Opłatę za przyłączenie do sieci zakładu ponoszą osoby fizyczne i prawne, których obiekty lub urządzenia są przyłączane do sieci rozdzielczej lub zwiększają moc przyłączeniową na istniejącym przyłączu.

Jak wynika z powyższego, Spółka musiałaby ponieść opłatę za przyłączenie w łącznej wysokości (...)1zł.

Przekazane Urzędowi informacje odnośnie zestawienia kosztów opłaty za przyłączenie okazały się niewystarczające, aby dokonać zweryfikowania podanej wielkości, a zwłaszcza czy wszystkie elementy tej opłaty są prawidłowe i uzasadnione.

W związku z tym, Urząd zwrócił się ponownie do Energetyki o obliczenie okresu zwrotu nakładów inwestycyjnych w przedmiotowej sprawie zakładając, że Energetyka finansuje 100 % kosztów inwestycyjnych przyłączenia Cegielni, tj.(...) zł.

Przez okres zwrotu nakładów rozumie się czas niezbędny do odzyskania początkowych nakładów na realizację przedsięwzięcia z osiąganych nadwyżek finansowych. Nadwyżki te obejmują zysk netto oraz amortyzację i są obliczane dla kolejnych lat funkcjonowania przedsięwzięcia.(M. Sierpińska, T. Jachna: Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych, PWN, W-wa 1994r.str.197).

Metoda o której mowa wyżej, tj okres zwrotu nakładów jest wykorzystywana przy badaniu zachowania ekwiwalentności świadczeń. Pozwala ocenić, czy wartość uczestnictwa Energetyki w niniejszej sprawie będzie ekwiwalentna. Przez wartość ekwiwalentną należy rozumieć wartość, którą Energetyka ma zwrócić Spółce TiC.

Energetyka podała, iż nie prowadzi rachunków symulacyjnych i analiz ekonomicznych opłacalności realizowanych inwestycji tak szczegółowych.

Wobec tego, okres zwrotu poniesionych nakładów inwestycyjnych został obliczony przez Urząd w oparciu o określone założenia i dane przyjmując wartość cen z daty dokonania przyłączenia tj. z dnia 30 czerwca 1998r. zgodnie z protokołem nr 102/98 dokonanego odbioru technicznego urządzeń, oraz przy ustaleniu, że przeciętny okres zwrotu z inwestycji w polskiej gospodarce wynosi od 4-9 lat. Dokonując w/w obliczeń, w ocenie Urzędu nie miała znaczenia wartość całej inwestycji ze wszystkimi kosztami dodatkowymi wiążącymi się z wybudowaniem przyłącza –przez Spółkę, albowiem istotna jest wartość urządzeń według dowodów PT tj. wartość jaka została zaksięgowana, i która ulega amortyzacji.

W oparciu o powyższe założenia Urząd dokonał obliczeń okresu zwrotu nakładów inwestycyjnych dwoma metodami:

a. wartości skumulowanych (M. Sierpińska, T. Jachna: Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych, PWN, W-wa 1994r.str.196-203, i R. Gasza, S. Kalinowski, J. Mizerka, A. Skowroński: Finanse przedsiębiorstw w przykładach i zadaniach Akademia Ekonomiczna Poznań, 1994r.str.63).

b. wskaźnika okresu zwrotu nakładów (M. Walczak:Analiza finansowa w procesie sterowania przedsiębiorstwem, Założenia i metody w warunkach gospodarki rynkowej, Finans-Servis Sp. z. o. o. W-wa 1993 r.str.113).

Poniżej przedstawiono okresy zwrotu poszczególnych wartości udziału Energetyki w inwestycji które kształtują się następująco:

Wartość udziału BZE w inwestycji	Długość okresu zwrotu
(...)	48,5 lat

(...)	19,3 lat
(...)	0,7 lat
(...)	129,69lat
(...)	5 lat
(...)	80,84 lata

Szczegółowe wyliczenia w/w okresów zwrotów nakładów są zawarte w aktach niniejszej sprawy i zostały szczegółowo omówione na str.163-167.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Urząd zważył co następuje:

Do stwierdzenia stosowania praktyki monopolistycznej polegającej na narzucaniu uciążliwych warunków umowy przynoszących przedsiębiorcy narzucającemu te warunki nieuzasadnione korzyści określonej w art.5 ust.1.pkt.6 ustawy antymonopolowej konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek:

- 1.pozycja dominująca przedsiębiorcy
- 2.narzucanie warunków umowy kontrahentowi
- 3.uciążliwy charakter warunków tej umowy
- 4.osiaganie nieuzasadnionych korzyści przez przedsiębiorcę stosującego te praktyki.

Podstawowym warunkiem dla zaistnienia opisanej praktyki jest, aby przedsiębiorca ją stosujący posiadał pozycję dominującą na rynku. W sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania monopolistyczna pozycja zakładu na rynku dostaw energii elektrycznej, tj. kwalifikowana pozycja dominująca nie jest kwestionowana. Energetyka jest monopolistą naturalnym, co wynika z faktu sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania energii elektrycznej. Przedsiębiorcy ubiegający się o przyłączenie do sieci nie mają możliwości alternatywnego zaopatrywania się w energię elektryczną w innym zakładzie energetycznym. Wobec tego, Energetyka podlega wszystkim ograniczeniom wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów. W rozumieniu art.49 w związku z art.191 k. c. urządzenia energetyczne zbudowane przez odbiorcę energii, z chwilą połączenia w sposób trwały z siecią urządzeń przedsiębiorstwa, stają się przedmiotem własności tej osoby, która jest właścicielem przedsiębiorstwa. Jeżeli chodzi o rozliczenie kosztów budowy urządzeń, to ani art.49 k.c. ani art.191 k.c. kwestii tej nie regulują.

Kwestie związane z własnością i finansowaniem urządzeń wybudowanych kosztem i staraniem odbiorców energii były przedmiotem zainteresowania Trybunału Konstytucyjnego. W uchwale z dnia 4. 12. 1991 r w sprawie wykładni art.45 ust. 2 ustawy z dn.6.04.1984r. o gospodarce energetycznej, wyrażony został pogląd, iż stosunki między zakładem a odbiorcą na którego koszt wykonane zostały urządzenia energetyczne w celu poboru energii ze wspólnej sieci, w zakresie własności przyłączonych urządzeń i rozliczenia poniesionych kosztów podlegają ocenie na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego.

Niewątpliwie urządzenia energetyczne wybudowane zostały przez Spółkę „TiC” w celu poboru energii elektrycznej i z chwilą ich podłączenia do sieci Energetyki następuje skutek w postaci przejścia na zakład własności urządzeń z mocy prawa stosownie do art.49 k.c. w związku z art.191 k.c. i umowy były w tym zakresie zbędne.

W tej sytuacji, Energetyka jest właścicielem wszystkich urządzeń wybudowanych kosztem i staraniem Spółki, przy pomocy których prowadzi działalność gospodarczą polegającą na dostarczaniu energii elektrycznej.

Z uchwały Trybunału Konstytucyjnego wynika, że zainteresowane strony stosownie do zasady swobody umów powinny w drodze umowy określić, kto ma ponosić ich koszty i nie jest wyłączone umowne obciążenie nimi odbiorcy.

Z akt sprawy wynika, że Energetyka już na etapie wydania w dn. 4.12.1997r. (karta nr 11 akt sprawy) warunków ogólnych i technicznych przyłączenia urządzeń elektrycznych spółki

„TiC” w pkt. 13 wskazała, aby wykonane kosztem i staraniem Spółki urządzenia zostały nieodpłatnie przekazane na jej majątek zgodnie z umową cywilnoprawną spisana pomiędzy zakładem a odbiorcą, która zostanie przesłana w terminie późniejszym W par.19 warunków określono, że odstąpienie Inwestora od podpisania umowy będzie jednoznaczne z rezygnacją z warunków technicznych zasilania. Energetyka zajęła więc jednoznaczne stanowisko z którego wynika, że nie podpisanie umowy przez Spółkę będzie równoznaczne z pozbawieniem Cegielni zasilania. W takich zatem okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy doszło między stronami do sporządzenia umowy w dniu 22. 06. 1998 r. Zasady rozliczenia kosztów wybudowanych przez Spółkę urządzeń, zostały uregulowane w par.3 zgodnie z którym, Energetyka zobowiązuje się wypłacić za zrealizowaną przez Spółkę inwestycję kwotę (...) zł. Kwota ta zostanie wypłacona Spółce dopiero po przekazaniu zakładowi urządzeń, notarialnym podpisaniu umowy bezpłatnego użyczenia pomieszczeń i terenu oraz zapewnieniu służebności gruntowej wraz z możliwością naprawy kabli 20kV. Energetyka zobowiązała się, że przejęte urządzenia będzie na własny koszt eksploatować, remontować, modernizować oraz usuwać awarie na tych urządzeniach.

Kwestia ważności umowy podlega ocenie przepisów ustawy antymonopolowej, która zawiera regulacje bezwzględnie obowiązujące i jest jedną z tych ustaw, do których odsyła art. 353 (1) k.c. określający granice swobody umów.

W sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania istotne jest ustalenie, czy Energetyka dopuściła się naruszenia art.5.ust.1.pkt.6 ustawy antymonopolowej, a więc narzuciła uciążliwe warunki umowy odbiorcy i tym samym osiągnęła nieuzasadnione korzyści.

Przepisy ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym nie określają zasad odnoszących się do kwestii ekwiwalentności świadczeń stron umowy o przyłączenie do sieci energetycznej dostawcy.

Regulacje takie pojawiły się na gruncie ustawy z dnia 10. 04. 1997 r. Prawo energetyczne, oraz rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy, tj. rozporządzeń Ministra Gospodarki z dnia 21.10.1998.r w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U. z 1998 r. Nr 135, poz.881), oraz rozporządzenia z dnia 3.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach. (Dz. U. z 1998r.Nr.153, poz.1002)

W chwili zawierania przez strony wymienionej umowy oraz w dacie przyłączenia Spółki do sieci Energetyki, którą przyjęto jako datę 30 czerwiec 1998r. w oparciu o protokół nr 102/98 odbioru technicznego urządzeń (karta nr 7) nie obowiązywały regulacje szczegółowe w/w rozporządzeń. Stąd też strony mogły dokonać wzajemnego rozliczenia w oparciu o postanowienia umowy cywilno-prawnej zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń stron umowy wzajemnej w rozumieniu art.487 par.2 k.c.

Niemniej, zgodnie z najnowszym stanowiskiem Sądu Antymonopolowego nie powinno być istotnych przeszkód dla oceniania zachowania zakładu energetycznego z punktu widzenia zgodności z zasadą ekwiwalentności wzajemnych świadczeń (art.487 par.2 k.c.) przy odpowiednim i posilkowym wzięciu pod uwagę kryteriów wynikających z regulacji prawnych Prawa energetycznego. Za podstawę rozliczeń należałoby przyjmować poziom cen z daty przyłączenia Spółki do sieci energetycznej Energetyki.

W związku z poczynionymi wcześniejszymi ustaleniami, że realizacja i finansowanie rozbudowy sieci nie były przewidziane w planie zagospodarowania przestrzennego.(karty nr 37 i 75,76,77) dokonana inwestycja przez Spółkę powinna być w rozumieniu art.7 ust.5 Prawa energetycznego przedmiotem umowy zainteresowanych stron.

Jak wynika z dokonanych przez Urząd obliczeń okresu zwrotu nakładów inwestycyjnych gdyby przyjąć, że uczestnictwo Energetyki w wartości przedmiotowej inwestycji wyniesie (...) zł to mając na uwadze średni okres zwrotu nakładów inwestycyjnych który w gospodarce

wynosi od 4-9 lat, udział w/w zwróci się Energetyce w okresie 5 lat. (karta nr 165) i wówczas zasada ekwiwalentności udziałów w przedmiotowej inwestycji byłaby zachowana.

Urząd zebrał wyczerpujący materiał dowodowy oraz na tej podstawie dokonał oceny zachowania Energetyki na rynku dostawy energii pod kątem naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej, wykorzystując w tym przedmiocie fachową literaturę ekonomiczną przywołaną we wcześniejszej części uzasadnienia niniejszej decyzji.

Narzucanie warunków umowy.

Jeśli chodzi o narzucanie warunków umowy, to działanie charakteryzuje się jednostronnością i przymusem towarzyszącym jego wykonaniu, i jest wymuszone przez podmiot o pozycji dominującej na rynku z racji posiadanej siły rynkowej. Niewątpliwie Energetyka jako właściciel sieci energetycznej posiada niezbędny potencjał do narzucania swoim kontrahentom warunków umów.

Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, Energetyka od momentu wydania Spółce warunków technicznych przyłączenia (karta nr 11), i przedłożenia Spółce umowy z dnia 22.06.1998r.o odpłatne przekazanie na majątek zakładu wykonanej kosztem i staraniem Spółki inwestycji (karta nr 10) konsekwentnie wykorzystuje fakt prowadzenia działalności w warunkach braku efektywnej konkurencji, i tym samym wymogła na Spółce przyjęcie narzuconych warunków realizacji całości inwestycji będącej przedmiotem niniejszego postępowania. Przystąpienie Spółki do w/w umowy miało charakter przymusowy, sprzeczny całkowicie z zasadą swobody umów, a ich warunki zawarte w par.3.pkt.1 jako rażąco niekorzystne dla Spółki należy uznać za przejaw narzucenia tych warunków. Nie podpisanie tej umowy oznaczało w kontekście par.19 warunków technicznych przyłączenia (karta nr 11) uniemożliwienie Spółce zrealizowania inwestycji koniecznej dla zapewnienia dalszego rozwoju przedsiębiorstwa. Jak wynika ze zgromadzonego materiału, po stronie Energetyki brak było obowiązku stosownie do art.7 ust.4 Prawa energetycznego realizacji i finansowania sieci, a zatem kwestie te powinny być przedmiotem umowy zainteresowanych stron.

Jak to już ustalono, między stronami nie nastąpiło ekwiwalentne rozliczenie finansowe inwestycji, w której by określono zakres rzeczowy inwestycji i partycypacji Energetyki w kosztach zgodnie z zasadą swobody umów.

Tak więc Spółka zawierając z Energetyką umowę 22.06.1998 r. przekazania urządzeń, wskutek monopolistycznej praktyki zakładu, została zmuszona do akceptowania niekorzystnych dla niej warunków.

Uciążliwe warunki umowy.

Z praktyki orzeczniczej organów antymonopolowych wynika, że za uciążliwy warunek umowy należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron umowy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju.

Należałoby tutaj rozważyć, czy w sytuacji istnienia wolnej konkurencji Energetyka byłaby w stanie wynegocjować kwestionowane postanowienie umowy zawarte w par.3.pkt.1, czy też byłoby to niemożliwe.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy należałoby rozważyć, czy obowiązek wybudowania przez Spółkę urządzeń energetycznych, następnie przekazanych na majątek Energetyki za kwotę (...) zł, która to zostanie dopiero wówczas wypłacona, jeśli Spółka notarialnie podpisze umowę bezpłatnego użyczenia pomieszczeń i terenu oraz zapewni służebność gruntową (..) stanowi dla Spółki „TiC” warunek uciążliwy, czy też jest to świadczenie ekwiwalentne dla świadczenia dostawcy energii w rozumieniu art.487 par.2 k.c.

Jak wynika z akt sprawy, warunki techniczne przyłączenia wydane zostały w dn.4.12.1997 r. , a więc na jeden dzień przed obowiązywaniem ustawy z dn.10.04.1997. Prawo energetyczne. Realizacja przez Spółkę postanowień podanych warunków, tj zobowiązanie do wykonania

określonych urządzeń energetycznych na własny koszt odbywała się już na gruncie obowiązywania ustawy Prawo energetyczne.

Na podstawie art.9 ust.1.powołanej ustawy, Minister Gospodarki wydał rozporządzenie wykonawcze z dn.21.10.1998.r w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego, i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, i rozporządzenie z dnia 3.12.1998r.w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach.

Do stanu faktycznego niniejszej sprawy to jest w dacie nieodpłatnego przekazania dostawcy energii wybudowanych przez Spółkę urządzeń, nie obowiązywały regulacje prawne rozporządzeń o których mowa wyżej.

Zgodnie jednak ze stanowiskiem Sądu Antymonopolowego wyrażonego w wyroku z dn.10.03.1999 r. sygn. akt; XVII Ama 70/99 nie powinno być istotnych przeszkód dla oceniania zachowania dostawcy energii z punktu widzenia zgodności z zasadą ekwiwalentności wzajemnych świadczeń (art.487 par. k.c.), według kryteriów wynikających z przepisów zawartych w powołanych wyżej rozporządzeniach Ministra Gospodarki.

Z przedstawionych w niniejszej decyzji wyliczeń okresu zwrotów nakładów inwestycyjnych wynika, że gdyby udział Energetyki w przedmiotowej inwestycji wynosił (...) zł to wówczas miałby charakter ekwiwalentny, co jednak nie znalazło konkretyzacji w umowie zawartej między stronami. Energetyka twierdzi, że Spółka „TiC” w obecnym stanie prawnym byłaby zobowiązana do poniesienia kosztów przyłączenia do sieci Energetyki. (karta 63). W tym miejscu należy zauważyć, że wybudowane urządzenia energetyczne czy to środkami wyłożonymi przez odbiorcę na wykonanie inwestycji, czy wyłożonymi przez odbiorcę w formie opłaty za przyłączenie, z mocy prawa zgodnie z art.49 k. c. w związku z art.191 k.c. stają się własnością zakładu energetycznego, który w oparciu o nie prowadzi swoją statutową działalność gospodarczą. W opłacie pobieranej od odbiorcy za dostawę energii też są uwzględnione środki na budowę i modernizację sieci i urządzeń energetycznych.

W tej sytuacji Energetyka, uzależniając zasilanie obiektu Spółki od podpisania niekorzystnej dla niej umowy przekazania na majątek zakładu urządzeń określonego rodzaju, narzuciła Spółce w wyniku posiadanej siły rynkowej – uciążliwy warunek umowy w rozumieniu art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów. Uciążliwość tego warunku polega na narzuceniu Spółce zasad udziału w rynku na zasadach mniej korzystnych niż byłoby to możliwe w warunkach istnienia efektywnej konkurencji na rynku.

Świadczenia stron w niniejszej sprawie nie mają charakteru ekwiwalentnego (art.487 par.2.k.c.). Wybudowanie przez Spółkę urządzeń energetycznych własnym kosztem, i przekazanie ich na majątek Energetyki za kwotę (...) złotych, którą by otrzymała Spółka dopiero z chwilą spełnienia kolejnych żądań zakładu nie znajduje uzasadnienia prawnego na gruncie przywołanych obowiązujących przepisów prawa energetycznego, a także w świetle przedstawionych powyżej wyliczeń co jednoznacznie wskazuje, że Energetyka narzuciła Spółce uciążliwy warunek umowy.

Nieuzasadnione korzyści.

Nieuzasadnione korzyści, osiągnane przez podmiot stosujący zakazane praktyki monopolistyczne, są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów narzuconych kontrahentowi z racji posiadanej siły rynkowej.

Nieuzasadnione korzyści określają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. W okolicznościach niniejszej sprawy, korzyści te polegają na tym, że Energetyka uzyskała korzyść majątkową odpowiadającą wartości przejętych urządzeń od Spółki. Jak to już ustalono, w związku ze zrealizowaniem przez Spółkę inwestycji strony nie dokonały wzajemnego ekwiwalentnego rozliczenia podstawie umowy z dn.22.06.1998r.

Tym samym Energetyka zapewniła sobie przejęcie infrastruktury technicznej, wykonanej staraniem i na koszt Spółki wykorzystywanej do prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej przy zaangażowaniu symbolicznych własnych środków /... zł./ co doprowadziło do naruszenia zasady ekwiwalentności świadczeń.

W zebranych materiale dowodowym są zawarte konkretne wyliczenia, jak przedstawiały by się rozliczenia stron z tytułu przyłączenia Spółki „TiC” do sieci Energetyki aby zasada ekwiwalentności świadczeń była zachowana. W związku z tym, Udział Energetyki w przedmiotowej inwestycji powinien wynosić (...) złotych, który zgodnie ze średnim okresem zwrotu nakładów w gospodarce wynoszącym 4-9 lat, zwróci się zakładowi w ciągu 5 lat.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w punkcie I sentencji.

W rozpoznawanej sprawie UOKiK nakazał zaniechania przez Energetykę praktyki monopolistycznej orzeczonej jak w w/w pkt. I sentencji decyzji, co oznacza, że zaistniała konieczność dokonania między stronami w dowolnej formie warunków uczestnictwa Energetyki w kosztach przejętych urządzeń energetycznych, zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń. Uzgodnienia w tym przedmiocie przez zainteresowane strony powinny doprowadzić do konkretnego rozliczenia kosztów przedmiotowej inwestycji. Wykonanie niniejszej decyzji administracyjnej w tym zakresie powinno nastąpić w terminie dwóch miesięcy od daty jej uprawomocnienia się. Zdaniem Urzędu okres ten jest wystarczający do skutecznego rozliczenia inwestycji według zasad przewidzianych wymogami prawa.

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Wicedyrektor Delegatury
Janina Nabiałek